

Bilag til:
Fødevareplan
– en plan for fødevareforskning, -udvikling og
-demonstration

SWOT-analyse
Afgrænsning af fødevareforskning og fødevareerhverv mv.
Kommissorium for fødevareplanen

August 2011

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Bilag 1: SWOT-analysen

Vurdering af dansk fødevareforskning

Kortlægning af dansk fødevareforskning har vist, at området udgør et middelstort forskningsfelt i både den offentlige og den private sektor. Det er et meget bredspektret forskningsfelt, dog med markant vægt på den forskning der relaterer sig til primærerhvervene. Det drejer sig især om dansk jordbrug, gartneri og veterinærområdet. Dansk fødevareforskning står generelt stærkt internationalt. Samtidig sker der dog en markant styrkelse af både fødevareforskning og energiforskningen i andre vestlige lande og i de nye vækstlande, især Kina, Indien og Brasilien.

I det følgende anvendes en SWOT-analyse til at belyse det nuværende udgangspunkt for den fremtidige udvikling af dansk fødevareforskning og dermed også et væsentligt grundlag for fødevarerhvervets udvikling.

SWOT-analysen bygger dels på datamaterialet i bilaget og dels på input fra følgegruppen.

Fordelen ved anvendelse af SWOT-analysemodellen er, at den giver et overblik over væsentlige forhold inden for fødevareforskningen. Samtidig er de uddybende forklaringer med til at begrunde og nuancere det samlede billede af dansk fødevareforskning og de mulige udviklingsperspektiver.

Flere af elementerne i SWOT-analysen forekommer flere gange, men med fremhævelse af forskellige aspekter. Der gælder fx dansk hjemtag fra EU's forskningsprogrammer.

Analyseelementernes rækkefølge er ikke et udtryk for prioritering.

S – STYRKER

- A. Høj kvalitet i forskningen
- B. Offentlig-privat samarbejde om forskning og udvikling
- C. Effektiv vidensspredningsstruktur
- D. Internationalisering
- E. Forskningsbaseret undervisning
- F. Vertikal integration i værdikæden på flere områder
- G. Forskningsbaseret myndighedsbetjening med fokus på bæredygtighed, produktivitet natur, klima, miljø, sundhed og sikkerhed

S-A Høj kvalitet i forskningen

Danmark har relativt mange forskergrupper i verdensklasse, der præsterer forskning af meget høj kvalitet inden for en lang række områder. Dette gælder fx inden for mikrobiel bioteknologi, systembiologi, bæredygtig produktion, foderoptimering, ernæring, fødevarerikkerhed, fødevarer kemi, sensorik og forbrugeradfærd. I Danmark forskes ikke bare i mere og bedre mad, men også i råvarer til produktion af fornybare materialer og energi samt intelligente løsninger til anvendelse heraf. Der er desuden fokus på klima, miljø, natur, sundhed og bæredygtighed, ligesom der er stor fokus på kvalitet og smag. Eksternalitetsaspekter er dermed essentielle for dansk forskning i fødevarer.

Dette understreges af resultater fra Forsknings- og Innovationsstyrelsens kortlægning, der viser, at Danmark har en stærk international position, hvad angår videnskabelig produktion. Sættes den videnskabelige produktion i forhold til befolkningstal, ligger Danmark på en førsteplads i OECD (målt på publikationer pr. indbygger i perioden 2004-2008). Dog er væksten i antallet af danske publikationer mindre end for verden og OECD-landene som helhed.

De danske videnskabelige publikationer inden for fødevarerforskning ligger primært inden for Life Science-kategorierne: Food Science (28 %), Nutrition (23 %), Microbiology (16 %) samt Animal Science (14 %). Analysen af den danske publikationsprofil viser, at den inden for de områder, hvor vi publicerer mest, ligger tæt på OECD-profilen. Dog har Danmark en lidt mindre andel af sine publikationer inden for LS: Food Science sammenlignet med OECD's profil.

Den danske fødevarerforskning har også en stor gennemslagskraft målt på antal modtagne citationer. De mest produktive områder er enten på niveau med OECD-gennemsnittet eller ligger væsentligt over. 19 ud af 22 fødevarerrelevante fagkategorier ligger således på OECD-gennemsnittet eller over.

En bibliometrisk analyse af de 5 % mest citerede publikationer viser, at Danmark på tværs af kategorierne kunne forventes at have 203 publikationer. Danmark har imidlertid hele 246, hvilket er 22 % flere end forventet i forhold til gennemsnittet i OECD. Analysen viser endvidere, at Danmark inden for de områder, hvor der publiceres mest, generelt klarer sig godt.

Levnedsmiddelcentret, der især omhandler den forarbejdende del af fødevarerforskningen og ernæring, har primo 2009 offentliggjort hovedresultaterne af en evaluering af kvaliteten af forskningen ved i alt 31 forskellige forskergrupper: En tredjedel af grupperne vurderedes at være excellent på internationalt niveau. Yderligere vurderedes knap en tredjedel af grupperne som excellente på europæiske niveau, mens de resterende enten kategoriseredes som havende et ”godt” eller ”højt” videnskabeligt niveau.

Der er ikke gennemført tilsvarende evalueringer af det øvrige fødevarerforskningsområde, men på baggrund af resultaterne af publicerings- og citationsanalyserne er der grund til at antage, at resultaterne af en sådan ikke vil afvige væsentligt.

S-B Offentlig-privat samarbejde om forskning og udvikling

Forsknings- og Innovationsstyrelsens kortlægning af dansk fødevarerforskning fra 2010 viste, at der i 2008 blev udført 3.500 forsknings- og udviklings (FoU) årsværk inden for fødevarerforskning, og at forskningsudgifterne beløb sig til 3,1 milliarder kr. fordelt på ca. 1 mia. kr. ved de offentlige institutioner, mens virksomhedernes udgifter til egen udført FoU var på 2,1 mia. kr. Omkring 250 mio. kr. af de samlede forskningsudgifter finansieres via produktionsafgifter gennem branche/produktspecifikke fonde (promilleafgiftsfonde).

Den offentlige sektors fødevarerforskning er fordelt med 25 % i kategorien grundforskning, 61 % som anvendt forskning og 14 % som udviklingsarbejde. Ser man på den private indsats, er fordelingen mellem forskningsarter væsentligt anderledes. Hele 80 % af de private virksomheders driftsudgifter rettede sig ifølge kortlægningen mod *udviklingsarbejde*, mens 19 % kategoriseredes som anvendt forskning og kun 1 % af virksomhedernes driftsudgifter til fødevarerforskning er karakteriseret som grundforskning.

Hvad angår FoU i den private sektor viser kortlægningen, at der i 2008 var 246 virksomheder, der udførte FoU i Danmark. Der blev samlet set udført 2.230 FoU-årsværk, og virksomhedernes udgifter til egen udført fødevarerrelateret FoU var 2,1 mia. kr. i 2008. Udgifterne til fødevarerrelateret FoU blev hovedsageligt finansieret af virksomhederne selv (90 %), mens andre danske finansieringskilder tegnede sig for 6 % og andre udenlandske for 4 %.

To nyere undersøgelser af mindre grupper af danske virksomheder peger i retning af en øget forskningsindsats i 2009¹. Ingen af disse undersøgelser er dog nedbrudt på brancher eller fag, hvorfor der ikke kan drages sikre konklusioner om udviklingen i den private forskningsindsats inden for fødevarerområdet.

Forsknings- og Innovationsstyrelsens rapport: ”Produktivitetseffekter af erhvervslivets forskning, udvikling og innovation” fra 2010 viser bl.a., at virksomheder, der samarbejder med universiteter, i gennemsnit har 15 % højere produktivitet pr. medarbejder, end virksomheder som alene selv står for deres forskning og udvikling². Offentlig-privat samarbejde og deltagelse af private parter i projekterne prioriteres højt i Det Strategiske Forskningsråd (DSF). I Højteknologifonden (HTF) er det et krav, og Rådet for Teknologi og Innovations (RTI) bevillinger gives til samarbejde om innovation. Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP) har med sin Strategi 2011-13 indført en praksis, hvor alle igangværende projekter, herunder også projekter med betydeligt forskningsindhold, skal udforme forretningsplaner. Forretningsplanerne skal revideres i forbindelse med den årlige statusrapportering, således at der langsomt sker en modning af det kommercielle fokus. GUDP har derudover etableret en praksis med en tættere dialog med de enkelte projekter, netop med det formål at bidrage til realisering af de forventede effekter.

S-C Effektiv vidensspredningsstruktur

Det enstrengede rådgivningssystem er via Videncentret for Landbrug og Videncentret for Svineproduktion i tæt og løbende dialog med universiteterne. RTI har iværksat flere tiltag for at forbedre vilkårene for innovation i Danmark. De Godkendte Teknologiske Serviceinstitutter (GTS-institutterne) er ni almennyttige institutter, hvis formål bl.a. er at sikre et samarbejde mellem

¹ ”Erhvervslivets forskning, udvikling og innovation i Danmark 2010”; Innovation: Analyse og evaluering 02/2010, Forsknings- og Innovationsstyrelsen samt ”2010 EU Companies by Member States vol II 2”.

² Sammenhængen i rapporten er statistisk signifikant, men i en senere rapport ”Økonomiske effekter af erhvervslivets forskningssamarbejde” 2011, ligeledes udarbejdet af Forsknings- og Innovationsstyrelsen, fremgår det, at der er en kausal sammenhæng.

forskningen og erhvervslivet og derved styrke vidensspredningen og samarbejdet mellem videninstitutioner og erhvervet. Via treårige resultatkontrakter med RTI modtager GTS-institutterne medfinansiering til opbygning af nye FoU-kompetencer, international videnhjemtagning og udvikling af nye og teknologiske serviceydelser, der kan understøtte innovation i dansk erhvervsliv, samt tilbyder rådgivning og vejledning. Inden for jordbrugs- og fødevarerområdet opererer flere GTS-institutter. AgroTech arbejder inden for feltet jordbrug og fødevarer og tager udgangspunkt i værdikæden omkring fødevarer- og energiproduktion. DMRI (Danish Meat Research Institute) er en division under Teknologisk Institut og udgør Danmarks største videncenter for forskning og innovation inden for animalske fødevarer. Desuden har Force Technology og Bioneer også begge væsentlige forsknings-, udviklings og vidensspredningsaktiviteter inden for fødevarerområdet.

Aftalerne om forskningsbaseret myndighedsbetjening understøtter en effektiv vidensspredning fra universiteterne til myndigheder og erhverv via en række faste kontaktparter samt løbende dialog med forskere.

Offentlig-privat samarbejde vægtes meget højt i de projekter, der opnår bevillinger fra DSF. I 2010 var der generelt privat deltagelse i 85 % af bevillingerne, og der deltog gennemsnitligt 2,8 private medfinansierende parter pr. bevilget projekt. For fødevarerområdet er tallene henholdsvis 94 % og 2,9 %.

S-D Internationalisering

Dansk jordbrugs- og fødevarerforskning er på et meget højt niveau internationalt set målt på kvalitet og antal publikationer pr. forsker. Dokumentationen for hjemtagning af midler under EU's 7. rammeprogram viser desuden betydelig styrke inden for det primære jordbrugsområde og bioenergiområdet. Danmark er det 3. bedste land blandt EU-landene og de associerede lande i forhold til hjemtag fra fødevarerområdet i rammeprogrammet, set i forhold til indbyggertal eller antallet af forsknings- og udviklings (FoU) årsværk.

De seneste tal for Danmarks hjemtag fra EU's 7. rammeprogram er fra efteråret 2010 og viser, at danske forskere og virksomheder har modtaget 3,97 % af midlerne fra KBBE (Knowledge-based bio-economy) *Fødevarer, landbrug, fiskeri og biovidenskab*-programmet under Cooperation. Dette er betydeligt mere end det samlede danske gennemsnit for Cooperation på 2,55 % af midlerne, men omvendt lidt mindre end i miljøprogrammet (4,23 %) og energiprogrammet (7,38 %).

Sammenlignet med de tidligere europæiske rammeprogrammer er der justeret i antallet og sammensætningen af de enkelte faglige programmer. Der er også over tid kommet både flere EU-lande og lande, som er associerede medlemmer af EU's forsknings samarbejde. Disse forhold besværliggør sammenligninger over tid. Men i forhold til det nuværende danske hjemtag i FP7's program for *Fødevarer, landbrug, fiskeri og biovidenskab* er det bemærkelsesværdigt, at det danske hjemtag i FP6 inden for temaet "Fødevarer, kvalitet og sikkerhed" (Food) lå på hele 7 % af de bevilgede midler.

For at sikre en bedre udnyttelse af den europæiske forskningsindsats har Danmark deltaget i en række ERA-NET på fødevarerområdet.

Danske forskere inden for fødevarerområdet er gode til at samarbejde med internationale partnere. Dette understøttes af data fra kortlægningen som viser, at 75 % af de danske videnskabelige publikationer inden for fødevarerforskning er resultat af et samarbejde med forfattere fra andre lande, og at det primært er forfattere fra Storbritannien, Sverige og USA, som danske forskere samarbejder med. Dette er højt sammenlignet med andre områder – til sammenligning har 55 % af publikationerne inden for de sundhedsvidenskabelige og naturvidenskabelige fag mindst én udenlandsk medforfatter.

S-E Forskningsbaseret undervisning

Undervisningen i Danmark er forskningsbaseret. De studerende får på den måde adgang til den nyeste viden, og det har betydning for kandidaternes kompetencer, når de ansættes i virksomheder og hos offentlige myndigheder.

S-F Vertikal integration i værdikæden på flere områder

Den danske fødevareklynge er blandt de tre største i verden. En af de mest betydelige styrker er en tæt vertikal integration i værdikæden fra jord/hav til bord. Der ligger desuden et stort potentiale i at vende den klassiske jord/hav til bord-værdikæde om og udbygge og udvikle bord til jord/hav-værdikæden. Denne værdikæde tager udgangspunkt i produkter og services, der efterspørges fra kunder, forbrugere og andre led i værdikæden. Udviklingen af det biobaserede samfund vil betyde, at der skal ses på mange flere værdikæder end blot fra jord/hav til bord og fra bord til jord/hav.

S-G Forskningsbaseret myndighedsbetjening med fokus på bæredygtighed, vækst, produktivitet natur, klima, miljø, sundhed og sikkerhed

Fødevareministeriets aftaler om forskningsbaseret myndighedsbetjening understøtter hele ministeriets mission, som er at skabe rammerne for:

- Et udviklings- og vækstorienteret erhverv
- En ansvarlig forvaltning af naturressourcer
- Fødevarerikthed, forbrugernes valgmuligheder og sunde kostvaner.

Universiteternes forskning og rådgivning har afgørende betydning for udviklingen af et stærkt og globalt førende fødevarerhverv og for en hensigtsmæssig regulering af erhvervet såvel nationalt som i EU og i globalt regi. Hurtig spredning af ny viden og fakta fra universiteterne er afgørende, bl.a. for Danmarks indflydelse i EU og udformning af regulering.

Efter fusionen mellem sektorforskning og universiteterne i 2007 er der fortsat en tæt faglig dialog mellem forskere og myndigheder og mellem ledelserne på universiteterne og i Fødevareministeriet. Det er væsentligt at bibeholde en fast mødestruktur og de løbende mere uformelle kontakter, dels for at sikre en fortsat ubureaukratisk og smidig samarbejdsform, dels for at sikre at nye medarbejdere naturligt får et godt kendskab til den anden parts faglige kunnen, behov og arbejdsbetingelser.

Styrken ved bevillinger til forskningsbaseret myndighedsbetjening er muligheden for på samme tid at sikre en strategisk styring og en langsigtet opbygning af forskningsmiljøer, som kontinuerligt kan levere viden til brugerne. Forskningsbaseret myndighedsbetjening prioriterer således emner for forskning inden for en lang række områder af stor samfundsmæssig vigtighed.

W- SVAGHEDER

- A. Faldende succesrater for EU-hjemtag
- B. For lidt fokus på vækst
- C. Ikke tilstrækkelig fokus på samarbejde mellem forskning og erhvervsliv
- D. Manglende forskning i fremtidens produktionssystemer
- E. Risiko for at uddannelsers kvalitet forringes
- F. Usikkerhed om bevillinger til forskning og udvikling
- G. For lidt eksternt dialog om anvendelsen af midler til myndighedsbetjening
- H. For få studerende i forhold til efterspørgslen

W-A Faldende succesrater for EU-hjemtag

Succesraten for hjemtag fra EU's rammeprogrammer er faldende. Dette gør sig især gældende inden for KBBE-aktivitet 2 "Fra jord til bord: Fødevarer, sundhed og velvære", hvor hjemtaget er under 2 %³. Danmark har ikke igangsat en frivillig koordinering af indsatsen, hvilket ofte betyder, at for mange danske forskergrupper søger på samme opslag. Danske forskere konkurrerer således internt på institutter og institutioner samt mellem de danske institutioner og virksomheder. En bedre intern koordinering på institutionerne samt mellem institutioner og virksomheder vil kunne bidrage til, at kun de bedste ansøgninger sendes til EU, og det vil med stor sandsynlighed betyde en højere dansk succesrate⁴. En koordinering af forskerindsatsen kunne derfor spare værdifuld tid. En aktiv deltagelse i ERA-NET og Joint Programming Initiatives er også en måde at fremme den danske succesrate. Erfaringerne fra FP7 har vist, at Kommissionen ønsker at benytte ERA-NET til at forberede de årlige arbejdsprogrammer.

W-B For lidt fokus på vækst

Der har været fremført det synspunkt, at Danmark er for nationalt orienteret, og at nationale hensyn i forhold til natur og miljø, fødevarerikkerhed mv. er meget udbredt. Udviklings-/vækstperspektivet kan tænkes bedre ind i fødevarerforskningen. Indsatsen er ikke fokuseret, og der investeres ikke målrettet i danske styrkepositioner og områder, der kan føre til vækst på kortere eller længere sigt. Herunder også forskningsområder, som kan give løsninger på nationale og globale udfordringer, og som kan bidrage til dansk vækst. En fokusering af indsatsen vil indebære en prioritering. Det kan dog være problematisk at fravælge mindre forskningsområder, da de kan blive efterspurgt i fremtiden og derfor på sigt kan føre til vækst.

W-C Ikke tilstrækkeligt fokus på samarbejde mellem forskning og erhvervsliv

Det er en svaghed, at danske universiteter og erhvervsliv ikke er bedre til at arbejde sammen om forskning. På EU's liste over de 1.000 mest forskende virksomheder i EU er listet 46 virksomheder med hovedkontor i Danmark. Det er ikke en stor andel af de 1.000 virksomheder, men set i forhold til befolkningens størrelse ligger Danmark dog på en andenplads, kun overgået af Finland. Det er hovedsageligt de store virksomheder, der investerer i forskning. De små og mellemstore virksomheder

³ Organisering og det præcise indhold i de enkelte faglige forskningsprogrammer under EU's rammeprogrammer har skiftet over tid, hvilket kan vanskeliggøre eksakte sammenligninger. Men med dette forbehold peger tallene på et faldende dansk hjemtag inden for fødevarerområdet. I FP6 (2003-2006) var den danske andel af midlerne i programmet "Food" på 7,04 %, mens det danske hjemtag i EU's 7. rammeprogram "Fødevarer, landbrug, fiskeri og bioteknologi (KBBE) – aktivitetsområde nummer 2 "Fra jord til bord: Fødevarer, sundhed og velvære" var 1,91 % (opgjort for bevillinger fra starten af FP7 og frem til og med november 2009).

⁴"Hvorledes sikres, at dansk fødevarerforskning opnår en større andel af forskningsmidlerne i EU's rammeprogrammer?", Arne Jensen, Ledelsessekretariatet Syddansk Universitet.

afsætter kun meget begrænsede midler til forskningssamarbejde. Et forhold der i særlig grad karakteriserer fødevarerområdet med en høj andel af små virksomheder i primærproduktionen. Afkast af penge investeret i forskning kunne være større og dermed mere inciterende, hvis forskningssamarbejdet blev styrket. Dette er for nylig dokumenteret i RTI's rapport: "Produktivitetseffekter af erhvervslivets forskning, udvikling og innovation".

Virksomhederne har forskellige ønsker og behov i forhold til samarbejde med det offentlige om udvikling og udveksling af ny viden. Det betyder, at der er behov for en bredde i udbuddene, men også for en overskuelig indsats, således at virksomhederne har let ved at finde frem til relevante samarbejder.

En opgørelse af de bevillinger, der er givet i DSF inden for fødevarerområdet i 2010, viser, at der er offentlig-privat samarbejde og samarbejde mellem flere forskellige institutter og universiteter. I gennemsnit deltager 7,8 partnere i projekterne. Heraf er 2,9 private.

Overførsel af viden fra universiteter til virksomheder i Danmark kunne være bedre. Dette gælder også på fødevarerområdet. Men der er dog gennem de store FØTEK-programmer opbygget et velfungerende samspil mellem de store fødevarer virksomheder og dele af primærsektoren. Af kortlægningen fremgår, at 68 % af institutter med fødevarerforskning i den offentlige sektor i 2008 havde et eller flere formaliserede FoU-samarbejder med en virksomhed. Universiteterne kan således blive langt bedre til at samarbejde med det private erhvervsliv om FoU.

Der er flere barrierer for at komme i gang med samspillet mellem universiteter og offentlige og private virksomheder. Barriererne har meget forskellig karakter. Nogle er regelbundne, andre kulturelle og endnu andre bunder i den danske erhvervsstruktur. Samtidig er de danske universiteter kun lige kommet i gang med integrationen af sektorforskningsinstitutionerne. Disse repræsenterer netop forskningsmiljøer, som i en længere årrække også har haft til formål at producere viden til gavn for vækst og beskæftigelse. Sektorforskning har haft særlig stor betydning for jordbrugs- og fødevarerområdet.

Som en konsekvens af barrierer og som en naturlig konsekvens af globaliseringen ser vi, at virksomhederne i stigende omfang vælger at lægge deres forsknings- og udviklingsinvesteringer i udlandet. En analyse af sammenhængen mellem udflytning af produktion og forskningsaktiviteter⁵ viser dog, at de virksomheder, der flytter produktion samt FoU-aktiviteter til udlandet, samtidig øger deres samlede forskningsindsats.

GUDP fokuserer med sin Strategi 2011-13 på, at alle ansøgere, herunder også forskere, udarbejder forretningsplaner. Denne tilgang skærper universiteternes motivation til allerede tidligt at indlede et ægte samarbejde med erhvervet.

W-D Manglende forskning i fremtidens produktionssystemer

Den stigende udflytning af produktion og den sandsynlige efterfølgende udflytning af forskning og udvikling aktualiserer en prioritering af forskning i fremtidens produktionssystemer generelt, også rettet mod hele fødevarerkæden både fra jord/hav til bord og fra bord til jord/hav. Der er stort fokus på forskning omkring primærproduktion, iflg. kortlægningen ligger ca. 75 % af forsknings- og udviklingsårsværkene på fødevarerområdet inden for den første del af kæden, dvs. inden for primærproduktion, og der er behov for at styrke forskning i forarbejdningsteknologi.

---

⁵ Analysen af sammenhængen mellem udflytning af produktion og forskningsaktiviteter er bestilt hos CBS af DSF og RTI i 2010.

W-E Risiko for at uddannelsers kvalitet forringes

Hvis der udføres overlappende forskning inden for fødevarerområdet på flere universiteter, kan det efter erhvervets opfattelse give dårligere uddannelser som følge af, at den forskningsmæssige kvalitet udvandes. Desuden er differentieringen imellem de enkelte uddannelser til tider uklar.

Institutionsfusionerne i 2007 har dog betydet, at en lang række mindre institutter som bedriver fødevarerforskning, er slået sammen. I dag ligger 95 % af alle institutter, der bedriver fødevarerforskning, samlet på 3 af 8 universiteter ifølge kortlægningen⁶. Forskningen er dog fortsat fordelt på 54 enheder (hovedsageligt institutter), og det kan være en trussel for koordineringen. Spredningen af uddannelser kan betyde, at de studerende ofte ikke har overblik over mulighederne for en forskerkarriere inden for feltet, og måske derfor vælger de meget specifikke studier fra. Det kan resultere i manglende kritisk masse i forskningsmiljøerne. Dog må det anses som en styrke, at universiteterne har indgået et frivilligt samarbejde (LMC) om koordinering af levnedsmiddelforskning og har gjort det i samarbejde med de store erhvervsorganisationer.

W-F Usikkerhed om bevillinger til forskning og udvikling

Der er usikkerhed om det langsigtede bevillingsgrundlag efter udløb af globaliseringsmidlerne samt den generelle årlige 2 % effektiviseringsbesparelse, som også berører bevillingerne til forskningsbaseret myndighedsbetjening. Det skaber især usikkerhed i erhvervslivet om fremtidige samarbejdsmuligheder med universiteterne i forhold til forskning inden for konkrete problemområder.

W-G For lidt transparens i prioriteringen af midler til myndighedsbetjening

Tidligere havde erhvervs-, forbruger- og arbejdstagerorganisationer indflydelse på den strategiske styring af fødevarerforskningen både som repræsentanter i bestyrelserne for sektorforskningsinstitutionerne og i Det Rådgivende Udvalg for Fødevarerforskning (RUFF). RUFF afgav indstillinger og igangsætning af konkrete indsatser og rådgav om sektorforskningen. Med fusionerne af sektorforskningen og universiteter samt nedlæggelsen af RUFF ligger organisationernes indflydelse i den almindelige dialog med universiteter og ministerier samt i deltagelse i universiteternes aftagerpaneler.

Erhvervslivet og Forbrugerrådet efterlyser større transparens om prioriteringen af midlerne til myndighedsbetjening i Fødevarerministeriet og Miljøministeriet. En større transparens ville skærpe og tydeliggøre synergier inden for den forskningsbaserede myndighedsbetjening og relationen til universiteternes øvrige forskning og undervisning.

W-H For få studerende i forhold til efterspørgslen

Fra erhvervet har det været fremført, at der uddannes for få kandidater. Jordbrugs- og fødevarerhvervet er særligt bekymret over udviklingen. Søgningen til fødevareruddannelserne er faldende eller i bedste fald stagnerende, mens den fx stiger meget inden for biologi og teknisk videnskab. Erhvervet har fremført, at etablering af nye overlappende uddannelser og mangel på intern koordination samt fælles information om uddannelserne ofte medfører en meget uhensigtsmæssig konkurrence om de samme studenter. Et problem der nu yderligere skærpes med de små årgange.

---

⁶ Fødevarerforskningskortlægningen 2010.

O – MULIGHEDER

- A. Værdikædebetrægtninger fx jord/hav til bord og bord til jord/hav
- B. Øget fokus på styrkeområder og behov
- C. Styrke internationalt samarbejde og koordinering
- D. Styrket samarbejde og koordinering mellem myndigheder, universiteter og virksomheder
- E. Universitetsfusionen giver adgang til disciplinviden
- F. Styrke dialog mellem universiteter, myndigheder, erhverv, forbrugere og arbejdere via aftaler om forskningsbaseret myndighedsbetjening

O-A Værdikædebetrægtninger – jord/hav til bord og bord til jord/hav

Dansk jordbrug, fiskeri og fødevarerindustri har relativt en af de højeste tilførsler af værdi til produkterne på europæisk niveau, hvilket vil sige, at der opnås en højere pris for sammenlignelige fødevarer. Dette skyldes ikke mindst evnen til at producere med høj og ensartet kvalitet og høj fødevarerikkerhedsmæssig status. Den globale konkurrencesituation forstærker udfordringerne til at dække omkostninger til opfyldelse af miljøkrav m.m. Udfordringerne kan mødes med nytænkning, innovation og forskning og ved at øge værdiskabelsen i værdikæden ved hjælp af brugerdreven og medarbejderdreven innovation. I en lang række af de udfordringer, som fødevarerproduktionen står over for, jf. FORSK2015, er det nødvendigt at tage hensyn til både påvirkningen fra ”jord/hav til bord”, men også fra ”bord til jord/hav”. Udfordringer er således gensidigt afhængige og går på tværs af værdikæden og inspirerer til nytænkning i forhold til både produktion og forbrug. Det betyder, at der er behov for at se samlet på hele værdikæden og nye værdikæder i takt med omstillingen til en biobaseret økonomi.

Globalt set er der behov for at udvikle nye produktionssystemer, nye og differentierede produkter og nye forarbejdningsmetoder. Dansk forskning er bl.a. stærk inden for IKT, bioteknologi og nanoteknologi, som også får stor betydning i fremtidens forskning inden for det biobaserede område. Dermed er der et grundlag for sammen med erhvervet at udnytte disse muligheder.

O-B Øget fokus på styrkeområder og behov

En fokuseret indsats på enkelte områder, hvor Danmark har komparative konkurrencefordele, kan sikre konkurrenceevnen. I forhold til de udfordringer, som både jordbrug, fiskeri, fødevarerindustri og samfund står over for, er der på globalt plan et presserende behov for at udvikle helt nye produktionssystemer, nye produkter, nye forarbejdningsmetoder og nye afsætningsformer og -muligheder. DSF har i perioden 2004-2010 givet betydelige bevillinger til forskning i grænseområderne mellem fødevarer og sundhed. Det har ført til udvikling af stærke forskningsmiljøer, som er et godt udgangspunkt for yderligere udvikling af danske styrkepositioner. Det globale marked efterspørger i høj grad også danskudviklede teknologiske løsninger, og også på dette område er der potentiale for at styrke den fremtidige teknologiekseport.

Fokus kan med fordel være på de områder, hvor der er kunder – fx kan fokus på økologi funderes i, at der reelt er et marked for det i fx Tyskland. Desuden stiller en voksende middelklasse både i Danmark og på globalt plan større og større krav til fødevarerprodukter, og denne gruppe har flere individuelle behov, som ønskes dækket i form af særlige kvalitetsprodukter, helseprodukter, velsmagende og sunde ernæringsrigtige produkter og oplevelser. Der er et stort vækstpotentiale i sundhedsfremmende fødevarer. Tendensen ventes at fortsætte de kommende år, og det giver store muligheder for danske fødevarerproducenter og producenter af fødevarer ingredienser.

O-C Styrket internationalt samarbejde og koordinering

Styrket deltagelse i EU-samarbejde, fx via Joint Technology Initiatives, Joint Programming Initiatives og ERA-Net kan være med til at sikre Danmarks position. En international koordinering og arbejdsdeling er nødvendig for optimering af midler. Dette kan ske i de ovenævnte multilaterale samarbejder, men også i bilateral sammenhæng med stærke miljøer i fx England, Tyskland, Holland, Frankrig. Sådanne initiativer kan danne grundlag for et arbejde om fx KIC eller lignende tiltag.

O-D Styrket samarbejde og koordinering mellem myndigheder, universiteter og virksomheder

Et tættere samarbejde mellem Videnskabsministeriet og Fødevareministeriet kan skabe større sammenhæng mellem fødevare- og forskningspolitikken. Det vil afføde et behov for større smidighed i de nationale kasser for at sikre, at der er mulighed for større fælles satsninger både nationalt og i EU-sammenhæng. Samtidig ville en bedre koordinering sikre, at forskere ikke søger med spredehagl på forskellige programmer.

SPIR er et samarbejde mellem DSF og RTI med det formål i højere grad aktivt at involvere virksomhederne både i planlægningen og udførelsen af forsknings- og innovationsaktiviteterne samt at give især små og mellemstore virksomheder mulighed for at deltage i dele af aktiviteterne. Der er givet en bevilling på i alt 60 mio. kr. til et SPIR på fødevareområdet. InSPIRe-plattformen og lignende initiativer forventes på sigt at bidrage til videnspredningen. Der er dog behov for betydeligt større volumen i SPIR-initiativet. Der er endvidere et potentiale for at inddrage myndighedsberedskabet i samspil med aktiviteterne i InSPIRe.

Et andet nyt initiativ inden for EU er KIC, Knowledge Innovation Communities, der udbydes og administreres af European Institute of Innovation and Technology (EIT). Danske universiteter og interessenter er medinitiativtagere til opbygningen af et internationalt konsortium, der sammen vil arbejde for, at der bliver udbudt et call inden for fødevareområdet – et såkaldt Food KIC, og for at Danmark får en central rolle.

Desuden fungerer rådgivningssystemet GTS og aftalesystemet mellem universiteter og ministerier mv. som en stærk videndelings- og formidlingsenhed til at få resultater implementeret på bedrifterne og i industrien. Når forskningen samarbejder med videnspredningssystemet og andre private virksomheder, er der grobund for at gennemføre forskning, der i langt højere grad skaber vekselvirkning mellem slutbruger og forsker. Slutbrugerens opfattelse af, hvilke problemer eller problemkomplekser der skal eller bør løses, skal inddrages i planlægningen af forskningsaktiviteterne – og dermed kan resultaterne blive omsat hurtigere.

O-E Universitetsfusionen giver adgang til disciplinviden

Universitetsfusionen giver adgang til disciplinviden. De strukturelle ændringer kan blive en styrke efter den tættere kobling af sektorforskningsinstitutioner til universiteterne, hvilket sikrer muligheden for specialisering. Størstedelen af fødevareforskningen i Danmark er samlet på 13 institutter⁷. Dermed er der et grundlag for videnspredningen, men der er ingen tvivl om, at videnspredningen kan udbygges yderligere, og det er dermed en mulighed for at sikre endnu bedre forskningsresultater.

O-F Styrke dialog mellem universiteter, myndigheder, erhverv, forbrugere og arbejdere via aftaler om forskningsbaseret myndighedsbetjening

Aftalesystemet muliggør dialog om langsigtede prioriteringer og akutte videnbehov, og at universiteternes samlede viden kan inddrages. Synergi med andre forskningsdiscipliner kan således udnyttes. Den strategiske prioritering af emner i aftalerne om forskningsbaseret myndighedsbetjening

---

⁷ 83 % af VIP-årsværkene blev udført på 13 institutter i 2008 iflg. fødevareforskningsskottlægningen.

kan styrkes ved en tættere dialog med alle parter relevant for Fødevareministeriets mission. Dialog om styrkelse af og koordinering mellem forskningsmæssige fyrtårne, sikring af kritisk masse og andre væsentlige forhold såsom internationalt udsyn kan indgå.

Det er af strategisk betydning for Fødevareministeriet, erhvervet og forbrugerne, at universiteterne søger projektbevillinger inden for de temaområder, som er væsentlige for Fødevareministeriets mission med henblik på en mere konsistent og fælles forskningsstrategi.

Eventuel overførsel af bevillinger eller konkurrenceudsættelse af bevillinger mellem universiteter følger de fælles retningslinjer for forskningsbaseret myndighedsbetjening.

T – TRUSLER
A. Reducerede og svingende bevillinger til fødevarerforskning og udvikling   B. For lidt brugerrelevans i forskningen   C. Den globale udfordrings betydning for dansk produktivitet og forskning   D. Faldende succesrate på hjemtag af EU-midler   E. Barrierer for forskningssamarbejde og videnoverførsel   F. Tværfaglighed er nødvendig for at sikre erhvervets udvikling   G. For begrænset rekruttering til fremtidens forskning   H. Stigende overlap mellem universiteternes forskning frem for specialisering

T-A Reducerede og svingende bevillinger til fødevarerforskning og -udvikling

De nationale kasser skal sikre ny forskning og udvikling inden for feltet. Bevillingsreduktioner begrænser aktiviteterne. Desuden kan meget få bevillinger føre til ”misbrug” af forskertid i forbindelse med det store arbejde, der ligger bag en ansøgning. Dette medfører en risiko for, at der ikke bliver givet tilstrækkeligt store enkeltbevillinger til at opnå kritisk masse og højt internationalt niveau i forskningen.

Bevillingerne til forskningsbaseret myndighedsbetjening underkastes en årlig besparelse på 2 % i modsætning til universiteternes øvrige bevillinger, som bliver tilbageført i en omprioriteringsproces. Bevillingerne til forskningsbaseret myndighedsbetjening i Fødevareministeriet bliver hermed reduceret med 14 % i perioden 2008 til 2014. Det lægger pres på behovet for prioritering af samfundsmæssige vigtige emner.

T-B For lidt brugerrelevans i forskningen

Forskning, innovation og videnoverførsel skal – set fra en erhvervsvinkel – bidrage til at sikre grundlaget for erhvervets fortsatte udvikling. Som sektor betragtet er det nødvendigt, at målene også er at øge produktiviteten og konkurrenceevnen på et bæredygtigt grundlag.

Den enkelte brugers behov og ønsker skal derfor indtænkes i forskningsaktiviteterne for at sikre det størst mulige samfundsmæssige afkast af investeringerne. Det kan være et problem, hvis disse aspekter ikke løbende indgår som integrerede elementer af forskningen.

T-C Den globale udfordrings betydning for dansk produktivitet og forskning

Den globale konkurrence er tiltagende. Asiatiske og sydamerikanske lande har markante vækstrater i produktion og produktivitet, og det gælder også på konkurrenceparametre såsom fx uddannelse, design, kvalitet, forskning og udvikling. Jordbrugs- og fødevarerområdet har været ramt relativt mindre end den øvrige fremstillingssektor, men også her er den globale konkurrence hårdere, og nye konkurrenter som Brasilien og Sydkorea haler hastigt ind på os på parametre, hvor DK tidligere har haft fortrin – herunder især inden for fødevarerikkerhed, sporbarhed og kvalitet.

Samtidig vælger virksomheder i stigende omfang at lægge deres produktion og tilhørende forskning og udvikling i udlandet. Udenlandske investeringer i forskning og udvikling giver god mening, når det handler om at hente den rette viden til den rigtige pris. For Danmark kan det imidlertid give et u hensigtsmæssigt spild af muligheder, hvis udflytningen sker, fordi dansk forskning og innovation ikke er konkurrencedygtig. Udflytningen kan have negativ indflydelse på muligheden for at opretholde og udvikle førende danske jordbrugs- og fødevarerforskningsmiljøer og ikke mindst ved, at disse

bidrager til den forskningsbaserede uddannelse. En del af udfordringen handler derfor om at gøre det attraktivt for virksomheder – også udenlandske – at lægge deres forskning og udvikling i Danmark.

T-D Faldende succesrate på hjemtag af EU-midler

Flere universiteter konkurrerer om de samme midler i EU's fødevarerforskningsprogrammer. Det bliver en trussel, hvis det ikke lykkes at styrke samarbejde og kvalitet (se afsnit W-A).

T-E Barrierer for forskningssamarbejde og videnoverførsel

I forbindelse med udarbejdningen af kortlægningen af fødevarerforskningen blev der gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt institutlederne i den offentlige sektor. Her angav 34 % Intellectual Property Rights (IPR) som værende en barriere for forskningssamarbejdet. Blandt store virksomheder var der enighed om, at IPR udgjorde en barriere for offentlig-privat samarbejde, og at universiteterne nogle gange stiller urimelige krav. De små og mellemstore virksomheder fandt arbejdet med at nå til enighed om IPR meget ressourcekrævende, mens de interviewede institutledere var delte i spørgsmålet. I forbindelse med Johan Schlüter-udvalgets arbejde er der udviklet kontraktskabeloner for IPR. Det er en udfordring at få udbredt anvendelsen heraf.

Der er gode igangværende initiativer (GTS, innovationsnetværk, videnpiloter m.m.), som bidrager til videnoverførsel. Det er nødvendigt med særligt fokus på videnoverførsel til SMV'ere for bl.a. at fremme innovation.

T-F Tværfaglighed er nødvendig for at sikre erhvervets udvikling

Fødevarerforskningen kan bidrage til at løse udfordringer inden for bæredygtig jordbrugs- og fødevarerproduktion, klimaændringer, bæredygtig energiproduktion etc. Disse udfordringer, som fødevarerforskningen kan bidrage til at løse, er ikke monodisciplinære, men løses bedst ved en tværfaglig tilgang.

Det er et problem, hvis der ikke i højere grad udvikles kompetencer til at tænke på tværs inden for naturvidenskaben (fødevarer, miljø, sundhed) samt at ruste den traditionelle fødevarervidenskab til også at samarbejde med samfundsvidenskab og inddrage samfundsøkonomiske aspekter.

T-G For begrænset rekruttering til fremtidens forskning

Det er erhvervets vurdering, at det er svært at tiltrække unge studerende til specifikke videregående uddannelser inden for jordbrugs- og fødevarerforskning, fx kød. De unge vælger i stedet generelle og "sikre" uddannelser som fx biologi og ingeniørvidenskab. Der bør, set fra erhvervets side, fokuseres på uddannelse af kandidater, der er solidt forankret i grundfagene, og som har specialiseret sig i fx kødproduktion. Det er en trussel, hvis de dygtigste studerende vælger en forskerkarriere inden for feltet fra.

T-H Stigende overlap mellem universiteternes forskning frem for specialisering

Det er brugernes vurdering, at der er en tendens til, at flere universiteter forsker i de samme generelle tendenser i stedet for at specialisere sig inden for specifikke felter. Der er en trussel for sikring af viden inden for alle relevante felter og dermed opretholdelse af Danmarks position på fødevarerområdet.

Bilag 2: Afgrænsning af fødevareforskning og fødevareerhverv mv.

Definition af fødevareforskning og forskningsbaseret myndighedsbetjening

Forsknings- og Innovationsstyrelsen offentliggjorde i juni 2010 en omfattende kortlægning af dansk fødevareforskning med henblik på at tilvejebringe et aktuelt overblik over den samlede danske forskningsindsats inden for fødevareområdet.

Kortlægningen dækker alle aspekter af fødevareproduktionskæden fra jord/hav til bord, fra råvarehåndtering, oplagring og transport over forarbejdning, kontrol, distribution og markedsføring til forbrug.

Fødevareforskningen omfatter i henhold til kortlægningen både viden om produkt og produktion (jordbrugs- og naturvidenskab/teknologi), menneske (humaniora, sundhedsvidenskab) og social sammenhæng (samfundsvidenskab). Forskningsområdet er kendetegnet ved, at forskningen i stigende grad går på tværs af faggrænser og på langs af produktionskæden fra jord/hav til bord og fra bord til jord/hav.

I kortlægningen forstås fødevareforskning som forskning, der knytter sig til produktion og forbrug af fødevarer og nonfoodprodukter fra landbrugs-, gartneri- og fiskerisektoren (herunder akvakultur) spændende fra råvareproduktion over forarbejdning, handel og distribution til forbrugeren samt de afledte konsekvenser heraf. Mere end 2/3 af produktionen eksporteres, så forskningsindsatsen er globalt rettet.

Definitionen er en relativt bred definition af fødevareforskning, som inkluderer hovedparten af forskningen inden for primærproduktion samt levnedsmiddelforskning. De kategorier, der således er dækket, er følgende:

- Jordbrug og planter husdyr (fx avl og slagtning)
- Fiskeri og akvakultur
- Forarbejdning (herunder fx pakning og lagring)
- Distribution, handel og forbrug
- Forskning på langs af kæden fra jord/hav til bord mv.

Med Grøn Vækst-aftalen fra 2009 har clean tech og miljøteknologi fået en øget betydning for et grønt jordbrugs- og fødevareerhverv, der skaber vækst parallelt med, at miljø- og klimamålsætninger understøttes. Forskning inden for disse områder kan derfor også ses i sammenhæng med forskning inden for fødevareområdet.

Forskningsbaseret myndighedsbetjening er defineret i bemærkningerne til universitetslovens § 2, stk. 4., hvor der er en henvisning til formålet for forskning ved en sektorforskningsinstitution, jf. lov nr. 326 af 5/5 2004. Forskningsbaseret myndighedsbetjening omfatter:

- forskning
- rådgivning inden for det område, som aftalen med den pågældende minister vedrører
- myndighedsopgaver
- udviklingsarbejde med et klart samfundsmæssigt sigte
- formidling, herunder varetagelse af viden- og teknologioverførsel af egen forskning til interessenter
- driftsopgaver i forbindelse med ovenstående.

Fødevareministeriets behov for forskningsbaseret rådgivning tilgodeses gennem aftaler med Danmarks Tekniske Universitet, Aarhus Universitet og Københavns Universitet. Fødevareministeriets mission er

todelt og retter sig dels mod understøtning af et udviklingsorienteret og produktivt erhverv, dels mod regulering og andre indsatser for sikre sunde og bæredygtige fødevarer fra jord/hav til bord. Forskningen skal bidrage til denne mission.

I det arbejde, der er gennemført i forbindelse med fødevarerplanen, er der enighed om, at fødevarerforskning bidrager til det brede erhvervsmæssige ressourceområde, der gør brug af produkter fra jordbrug og akvakultur i produktionen, og som leverer materialer, udstyr og services til produktion af fødevarer, foder og nonfood. Fødevarerforskningen spiller herudover en vigtig rolle som leverandør af et forskningsbaseret videngrundlag til udvikling af samfundets regulering af erhvervet ud fra hensynet til bæredygtighed (miljø, husdyrvelfærd m.m.).

Det pointeres, at danske fødevarerforskere leverer viden til en lang række forskellige grene af fødevarerhvervet og således har erhvervs- og innovationspolitisk betydning. Fødevarerforskningen interagerer derfor også i langt højere grad end tidligere med andre forskningsfelter. Fødevarerområdet leverer viden til forståelsen af mange forskellige samfundsrelevante problemstillinger – både knyttet til fødevarerproduktion som sådan (med fx miljø, energi, sundhed, husdyrvelfærd osv.) og til afledte problemfelter, som fx tematikker, der knytter an til sundheds- og forebyggelsesområdet (herunder fokus på sund kost og sundhed som en afgørende kvalitet i fødevarer). Forskning i fx forebyggelse, nærende kost og sundhedsfremmende fødevarer bliver således også en del af dagsordenen inden for fødevarerforskningen i lighed med udnyttelsen af biobaserede produkter til nonfood-produktion.

Målsætningen er, at dansk fødevarerforskning skal evne at spejle de behov, der på kort og lang sigt er hos såvel myndigheder som hos erhvervsliv, og samtidig udvikler sig dynamisk og reflekterer de globale og nationale udfordringer, som fødevarersektoren vil møde i de kommende årtier.

Fødevarerhvervet

I erhvervsstatistikker afspejler ”fødevarerhvervene” i vid udstrækning samme diversitet og tværfaglighed som fødevarerforskningen, men med betydelige forskelle i rammebetingelser, størrelser mv.

Der er således stor forskel på en primærproduktion, der har selve det omgivende miljø som produktionsgrundlag og en forarbejdnings- og forsyningsside, der kan gennemføre produktionen med kontrollerbare processer og kontrollerede omgivelser samt en detail- eller restaurationsvirksomhed, der står som den endelige garant for fødevarsikkerheden over for forbrugeren.

Den primære produktion leveres af knap 41.000 små eller mellemstore virksomheder og ca. 1.900 fiskefartøjer med ingen eller stærkt begrænset incitament til selvstændigt at gennemføre forsknings- og udviklingsaktiviteter⁸. Deltagelse i forsknings- og udviklingsaktiviteter sker typisk på brancheniveau og er organiseret med finansiering fra produkt/branchespecifikke fonde.

Forarbejdnings- og forsyningssektoren er i modsætning hertil karakteriseret ved nogle få meget store globale virksomheder med en betydelig selvstændig forsknings- og udviklingsindsats også i et internationalt perspektiv samt en underskov på mere end 2.000 små og mellemstore virksomheder. Endelig er der hele den tertiære sektor med mere end 7.000 engros- og detailvirksomheder samt knap 12.000 restaurationsvirksomheder.

---

⁸ Dog indsamles og prioriteres årligt via landbrugets fonde ca. 250 mio. kr. til forskning og forsøg, hvorved også de mindre erhvervsdrivende bidrager til investeringer.

Der er en stærk vertikal integration i værdikæden, idet en væsentlig del af forarbejdningsindustrien er andelsselskaber ejet af primærproducenterne. Dette afspejler sig også i fødevarerforskningen, hvor erhvervet prioriterer en lang række projekter, som går på langs af værdikæden. Dette gælder dog ikke fiskerierhvervet.

Specielt inden for ingrediensindustrien er flere danske virksomheder globalt førende, og industrien har en stor andel af det globale marked. Ingrediensindustrien er kendetegnet ved at have relativt store udgifter til forskning og udvikling.

Af kortlægningen fremgår det, at Danmark har en lang tradition for primærproduktion samt for fremstilling og forarbejdning af fødevarer. Fødevarerområdet er et af de bærende erhverv i den danske samfundsøkonomi og er grundlag for en lang række andre erhverv. Fødevarerområdet udgør en væsentlig andel af den danske eksport og har igennem mange år haft en vigtig betydning for den danske økonomi og beskæftigelse. Den danske fødevarereksport udgjorde således ca. 100 mia. kr., og fødevarerområdet beskæftigede ca. 150.000 fuldtidsansatte i 2010, hvilket udgjorde ca. 12 % af den samlede danske eksport eller 20 % af vareeksporten og 6 % af alle fuldtidsansatte i Danmark i det pågældende år. Regionalt har fødevarerhvervet en meget stor betydning. I nogle udkantskommuner udgør erhvervet således ca. 10 % af den samlede beskæftigelse.

Fødevarerindustriens konkurrenceevne er løbende blevet forringet siden 2000, og industrien har mistet 15 % af sin konkurrenceevne i forhold til de 10 vigtigste samarbejdspartnere i EU⁹. Lønstigningerne i samme periode har været høje, og produktivitetsudviklingen i Danmark har været stagnerende¹⁰. Siden 2006 kan ligeledes observeres et markant dyk i up-marked andelen af den danske føde- og drikkevarereksport. I 2006 var 36,8 % af den danske føde- og drikkevarereksport i up-marked segmentet, mens denne andel på kun tre år er faldet til 24,6 %¹¹.

---

⁹ Økonomisk analyse, Landbrug & Fødevarer 15. april 2011.

¹⁰ Økonomisk analyse, Landbrug & Fødevarer 15. april 2011 og Indsigt, DI, Maj 2010.

¹¹ Fødevarer, DI, 1. november 2010.

Bilag 3: Kommissorium for fødevareplan

Baggrund:

Fødevareministeren og videnskabsministeren har besluttet:

- Det Nationale Fødevareforum nedlægges.
- Der udarbejdes en plan (og ikke en strategi) for fødevareforskning og -udvikling. Der nedsættes en embedsmandsgruppe med Forsknings- og innovationsstyrelsen (FI) som formand samt en følgegruppe med deltagelse af DNF-kredsen.

Fødevareministeriet og Videnskabsministeriet har besluttet:

- Planen skal bygge på data fra en uddybet kortlægning af fordelingen af forskningsaktiviteter inden for fødevareområdet. FI har udarbejdet en sådan kortlægning, der vil blive uddybet med særtræk fra bibliometridatabasen, så snart de nye opdaterede 2009 tal foreligger, med særligt henblik på (så nuanceret som muligt) at kortlægge det forskningsmæssige samarbejde mellem de offentlige institutioner.
- Med udgangspunkt i disse data skal planen indeholde en beskrivelse af udviklingspotentialer i et tættere samarbejde mellem Videnskabsministeriet og Fødevareministeriet om forskning, udvikling og demonstration, samt et overblik og en beskrivelse af de eksisterende instrumenter inden for rammerne af midler især i Det Strategiske Forskningsråd (DSF) og Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP) og midler til forskningsbaseret myndighedsbetjening samt indsats for styrket deltagelse i EU's forskningsprogrammer mv.
- Planen skal indeholde en drøftelse af fremadrettede værktøjer, der kan bidrage til koordineringen på fødevareforsknings- og udviklingsområdet og tage højde for fremadrettet at få den bedst mulige dialog mellem parterne bl.a. set i lyset af den nye struktur med oprettelsen af GUDP og nedlæggelse af RUFF og DNF. Planen skal ikke indeholde konkrete anbefalinger om etableringen af nye forskningsfinansierende råd og centre, da dette foregår i de eksisterende organer.

Planen skal indeholde:

1. Baggrund for arbejdet og formål
2. Afgrænsning af fødevareområdet, jf. kortlægningen
3. Beskrivelse af instrumenter til støtte og koordinering af fødevareforskning, udvikling og demonstration
4. Dansk fødevareforskning i et internationalt perspektiv
5. Koordinering af dansk fødevareforskning, udvikling og demonstration og udviklingspotentialer
6. Konklusion

Proces:

Der nedsættes en arbejdsgruppe med repræsentanter fra FVM, VTU og med vicedirektør for Forsknings- og Innovationsstyrelsen Hans Müller Pedersen som formand. Der nedsættes en følgegruppe med repræsentanter fra universiteter, erhverv og forbrugerrådet.

På første møde med følgegruppen vil det foreløbige arbejde med planen blive præsenteret og diskuteret. Der afholdes et yderligere møde med følgegruppen. Dette møde forventes afholdt i april måned.

Følgegruppe:

Følgegruppen består af følgende medlemmer:

3 personer udpeget af Rektorkollegiet

1 person udpeget af DSF

1 person udpeget af RTI

1 person udpeget af GUDP

2 personer udpeget af Landbrug og Fødevarerhverv

2 personer udpeget af Dansk Industri

1 person udpeget af Forbrugerrådet